

European Journal of Humanities and Social Sciences

Nº 1 2017

Special Issue for Ukraine

«East West» Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH

**Vienna
2017**

European Journal of Humanities and Social Sciences

Scientific journal (Special Issue for Ukraine)

№ 1 2017

ISSN 2414-2344

Editor-in-chief

International editorial board

Maier Erika, Germany, Doctor of Philology

Abdulkasimov Ali, Uzbekistan, Doctor of Geography

Adieva Aynura Abduzhalalovna, Kyrgyzstan, Doctor of Economics

Arabaev Cholponkul Isaevich, Kyrgyzstan, Doctor of Law

Balasanian Marianna, Georgia, Doctor of Philology

Barlybaeva Saule Hatiyatovna, Kazakhstan, Doctor of History

Busch Petra, Austria, Doctor of Economics

Cherniavska Olena, Ukraine, Doctor of Economics

Garagonich Vasily Vasilyevich, Ukraine, Doctor of History

Jansarayeva Rima, Kazakhstan, Doctor of Law

Karabalaeva Gulmira, Kyrgyzstan, Doctor of Education

Kiseleva Anna Alexandrovna, Russia, Ph.D. of Political Sciences

Khoutyz Zaur, Russia, Doctor of Economics

Khoutyz Irina, Russia, Doctor of Philology

Kocherbaeva Aynura Anatolevna, Kyrgyzstan, Doctor of Economics

Konstantinova Slavka, Bulgaria, Doctor of History

Lewicka Jolanta, Poland, Doctor of Psychology

Massaro Alessandro, Italy, Doctor of Philosophy

Meymanov Bakyt Kattoevich, Kyrgyzstan, Doctor of Economics

Serebryakova Yulia Vadimovna, Russia, Ph.D. of Cultural Science

Shugurov Mark, Russia, Doctor of Philosophical Sciences

Suleymanova Rima, Russia, Doctor of History

Fazekas Alajos, Hungary, Doctor of Law

Kristin Theissen

Andreas Vogel

Stephan Friedman

European Science Review

“East West” Association for Advanced Studies
and Higher Education GmbH, Am Gestade 1

1010 Vienna, Austria

info@ew-a.org

www.ew-a.org

Proofreading

Cover design

Additional design

Editorial office

Email:

Homepage:

European Journal of Humanities and Social Sciences is an international, German/English/Russian language, peer-reviewed journal. It is published bimonthly with circulation of 1000 copies.

The decisive criterion for accepting a manuscript for publication is scientific quality. All research articles published in this journal have undergone a rigorous peer review. Based on initial screening by the editors, each paper is anonymized and reviewed by at least two anonymous referees. Recommending the articles for publishing, the reviewers confirm that in their opinion the submitted article contains important or new scientific results.

Instructions for authors

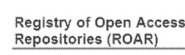
Full instructions for manuscript preparation and submission can be found through the “East West” Association GmbH home page at: <http://www.ew-a.org>.

Material disclaimer

The opinions expressed in the conference proceedings do not necessarily reflect those of the «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH, the editor, the editorial board, or the organization to which the authors are affiliated.

East West Association GmbH is not responsible for the stylistic content of the article. The responsibility for the stylistic content lies on an author of an article.

Included to the open access repositories:

© «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH

All rights reserved; no part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior written permission of the Publisher.

Typeset in Berling by Ziegler Buchdruckerei, Linz, Austria.

Printed by «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH, Vienna, Austria on acid-free paper.

Section 6. Pedagogy

DOI: <http://dx.doi.org/10.20534/EJHSS-17-10-37-39>

*Martianova Maria Evgeniivna,
Zaporizhzhia State Medical University
E-mail: Limon308@mail.ru*

The influence of Jules Lagneau's philosophical ideas on the formation of Alain's educational views (Emile-Auguste Chartier)

Abstract: The article underlines the role of the Jules Lagneau's philosophic principles in the Alain's educative conception. The article presents the analyze of the ethics direction of Alain's research and procedure development in the context of the study of the education.

Keywords: freedom of the mind, perception, free will, moral concept, judgment.

*Мартьянова Марія Євгеніївна,
Запорізький державний медичний університет,
викладач іноземних мов
E-mail: Limon308@mail.ru*

Вплив філософських ідей Ж. Ланьо на формування педагогічних поглядів Алена (Еміля-Огюста Шартьє)

Анотація: У статті окреслена роль філософських принципів французького викладача Жуля Ланьо у концепції викладання його учня Алена (Еміля Огюста-Шартьє). Проаналізовано витoki етичного спрямування науково-методичної діяльності Алена в контексті розгляду питань процесу виховання.

Ключові слова: свобода розуму, сприйняття, вільна воля, етична концепція, судження.

Французька освітня система представляла собою наполеонівську модель на протязі всього XIX століття. Ця система характеризувалась культом ораторського мистецтва в педагогічній професії. Головними і неодмінними перевагами викладача вважалися дві якості: вміння тримати в пам'яті великий, але стандартизований і незмінний масив інформації, а також вміння завжди подати цю інформацію аудиторії в рамках суворої стандартизованої зрозумілої схеми, причому, риторично розгортаючи цю стандартну схему, потрібно було проявити невимушеність і особисте дарування.

Одним з найяскравіших представників філософської педагогіки, який змінював вектор викладання у Франції, був Еміль-Огюст Шартьє. Відомий під псевдонімом Алєн, він викладав філософію у ліцеях Парижа, Лор'яна та Руана. Головна ідея філософського концепту педагога є віра в свободу розуму, спрямованого не на самоспоглядання, але на осмислення та впорядкування явищ зовнішнього світу, на пошук нових ідей і способу їх реалізації. Поворотним пунктом у становленні світогляду Алєна було знайомство з його вчителем та наставником Жулем Ланьо, «великим Ланьо — по правді кажучи, єдиною людиною, яку я визнавав божеством» [7,124].

Навіть портрет Ланьо він описує з любов'ю: «Жуль Ланьо був рудим, бородатим, високим й струнким. Руки, обличчя, шия були увеснянках. Дивував його лоб мислителя, свого роду купол, який рухався над очима... Рижуваті величні брови. Маленькі очі, запалі, чорні з золотими краплинами... Ніс маленький і тонкий. Маленький рот з невеликими вусами й грубою бородою. Все разом складало потужну й красиву людину, рівної якій я не зустрічав. Він завжди був активним. На його обличчі ніколи не побачиш вираз нудьги, або втоми, або зусилля щось запам'ятати, лише задумливий погляд. [6]». Ланьо викладав у Алєна 2 курси й наполягав зберегти «схильність до гніву», в той час, коли всі просили його навчитися заспокоюватися.

Спочатку Жуль Ланьо не виділяв свого учня, його роботи ніколи не зачитувалися як приклад. Саме це й спонукало Алєна до виказування протиріч, що дало можливість Ланьо побачити його здатність до роздумів і риторики. Більш того, Ланьо розумів почуття свого учня до батьків й підтримував його. Коли він хворів, Алєн часто навідував вчителя й після його смерті прагнув опублікувати курс викладання Ланьо [6].

Захоплення та неймовірну повагу до свого вчителя підтверджує праця Алєна «Спогади про Жуля Ланьо», яку

він починається 15 липня 1923, за кілька місяців до тридцятиліття смерті вчителя. Спочатку проект полягав в тому, щоб об'єднати рідкісні рукописи: статті, промови, політичні маніфести. Результат перевершить всі очікування, так як колективне зусилля призведе до публікації декількох томів: Рукописи, Знамениті уроки Ланьо, судження про Бога, Спогади про Жуля Ланьо [7; 121]. Таким чином Ален намагався відобразити ідеї свого наставника, систематизувати систему його вчення.

Ален читав лекції вільно, імпровізуючи і насичуючи їх прикладами, взятими у поетів, романістів, з повсякденного життя; лекції ці приводили учнів в захват. Дуже скоро вони стали обожнювати його так само, як сам він обожнював Ланьо.

Перша стадія філософського мислення, за словами французького викладача, є сприйняття. Але сприйняття ніколи не відбувається миттєво. У сприйнятті, яке розглядається як щось безпосереднє, не може бути ілюзії. Вивчення основних ілюзій показує, що такого сприйняття не існує. Необхідно відокремлювати поняття розуміння та підпорядкування інформації, відчуттям реальності та справжнім станом речей. Людина сприймає реальність як необхідність, поєднуючи розумову та емоційну складові. Ланьо стверджує, що розум ґрунтується на чуттєвості, так як відчуття є первинним [9, Р. 167].

Наступна стадія — це відчуття вільної волі людини. Життя складається з багатьох необхідностей, які підтримують культ моральної звички, яку Ланьо описує як другу натуру. Головна цінність життя — це свобода, яка народжується в людині, коли вона в змозі подолати свої слабкості. Ми залежні від нашого оточення, й виконання нашого обов'язку не повинне сприйматися як наказ, виховуючи в нас рабів, швидше як знаходження контакту з багатьма формами подій, що дозволяє не втрачати свободу [8].

Третьою складовою є роздуми, які філософ визначав, як не лише набір ідей, але також як акт, який включає в себе синтез множинності, аналізу та уніфікації інформації.

В душі свого учня Жуль Ланьо залишив незгладимий слід, всю свою подальшу роботу Ален пов'язував з його вченням. Наслідуючи свого вчителя, Ален вважав, що розум замовляє конкретні об'єкти але завжди при їх безпосередній або потенційно безпосередній присутності. Це рішення здається паралельним висновку суб'єктивного ідеалізму Канта, з яким Ален познайомився на лекціях свого вчителя.

Один з головних принципів Алена, який впливає з вчення Жуля Ланьо, полягає у твердженні, що мислення є вимірюванням. Думка — це вимірювальний апарат що служить для упорядкування зовнішнього існування, дух — це не щось інше, як ансамбль апріорних ідей. Ідеї повинні співвідноситися з досвідом. В своїх лекціях Ланьо стверджував, що не існує чисто суб'єктивних знань. Існування ідей пояснюється речами, які є об'єктами й причиною ідей. Ідеї — це щіпці, які захватують певний життєвий досвід. Лише моделі упорядкування, наприклад простір і час,

не залежать від людини й невідомі їй. Як пояснює Ален, ми формуємо ідеї лише в реальному сприйнятті об'єкта [8].

Свободу мислення французького педагога вбачаємо в його стилі висловлювання. Основні роботи Алена називаються «Судженнями», які продовжує традицію моралістичних есе, розпочату «Дослідами» Монтеня і «Максимами» Ларошфуко. С. Зенкін виділяє «Судження» філософа в особливий жанр — «мораліте» [2; 4]. Ален з самого початку заявляє свою відданість ідеї здорового глузду, яку поступово розвиває, приводячи приклад життєвих сюжетів і проблем, з якими стикається будь-яка людина. Стиль «Суджень» був суровим й прагматичним. Ален заявляє, що життя — це не екзистенціальна драма, а етична проблема, і завдання філософа спробувати її вирішити. При цьому кожна життєва ситуація потребує окремого підходу, приватного рішення. Згідно Алена, справжня філософія — це етика приватної особи. Таким чином, філософія повинна бути зрозумілою, її функція полягає в служінні приватним особам, особистим інтересам конкретної людини, в наданні рекомендацій та порад. Саме це й мав на меті французький філософ при написанні своїх «Суджень», які й до цього дня залишаються бестселером.

Еміль-Огюст Шартъє вважав помилковим стверджувати, що одна дія, яку людина вміє виконувати, виконується без уваги. Ціна думки полягає в тому, що людина повинна добре мислити. Оскільки ми не можемо діяти без роздумів, ми не можемо діяти належним чином, не замислюючись про це. Головною перешкодою для цього є страх помилково помилитися. Щоб його подолати і зробити те, що він хоче зробити, потрібно тільки робити те, що він хоче, наприклад, протягувати руку, не рухаючи ногою. Людина вчиться не завдяки механічному повторенню, але завжди за умови постійної уваги, іншими словами, за умови, що виконання рухів є вольовими і вільними, без зайвих рухів. Основна причина цього розладу — змішання ідей, що посилюється страхом помилитися [3; 240–241].

Одну із своїх робіт Ален присвятив викладанню, де зосереджені основні питання, які пов'язані з вихованням дітей та становленням особистості. Наслідуючи принципи викладання Ланьо, Ален виділяє поняття етики й моралі, які займають одну з ключових понять в його теорії виховання.

Ален основує свою етичну концепцію в наступних положеннях:

– В моралі вбачається іскра Абсолютного Духа, тому необхідно приділяти увагу поясненню головних принципів моралі;

– Мораль пред'являє вимоги бути вільним у думках й діях, активно шукати істину, творчо створювати цінності, мати волю протистояти спокусам, безкомпромісно слідувати своєму призначенню.

– При вирішенні моральних проблем ми завжди повинні відноситися до людини, як до цілі а не як до засобу.

– Потрібно прислуховуватися до голосу своєї совісті — надійному етичному орієнтиру, який спонтанно й

широ реагує на невідповідність належного і суцього та спонукає появу в свідомості людини позитивних моральних почуттів [2; 95].

Знання є благом, воно веде до мудрості, тому головна ціль, яку повинні вбачати студенти у вивченні філософії є побудова етичної або моральної концепції. Ален заявляє, що перешкодами на шляху до морального способу життя є душевна лінь, потурання пристрастям і помилкам. Індивіда завжди переслідує спокуси егоїзму, злоби, байдужості, боягузтві, зневіри. Перебуваючи в полоні афектів, ми слідуємо проявам нашої фізичної природи, завдаємо страждання іншим людям і самі стаємо нещасними, здійснюємо безвідповідальні вчинки, які загрожують красі і гармонії світу [2; 94].

Наступна ідея виховання, яку описує французький педагог є ідея ефективного контролю. По-перше, він повинен бути підтримуватися учителем, виключаючи випадки фаталізму, прикладом може слугувати упередження про типи характерів та їх можливі риси. Той, хто вивчає окремі характери, незабаром приходить до висновку, що кожна дитина розвивається відповідно до свого внутрішнього законодавства, як яблуна, яка може дати сливи. Ця ідея

сильно прив'язана до зовнішнього аспекту, також частота реакція настрою у кожного однакова, але вона розрізняється інтенсивністю. Це не змінює характер, в тому сенсі, що одна людина буде мати свій власний шлях, щоб бути милосердною, люблячою, мужньою; а інша людина надасть перевагу іншій можливості. Це як написання листа, модель може бути однаковою з однаковими ідеями, словами, але з різними ознаками. Треба сказати, такого роду особливості, які є непереможними, але в той же час опираються реальній освіті, приводять до розвитку.

Отже, можна зробити висновок, що судження Жуля Ланьо вплинули на подальше вивчення, систематизацію й удосконалення освітньої активності Алена у питанні розвитку виховного потенціалу людини. Обидва філософа поділяють непохитну віру у вільну раціональність, погляд на необхідність розглядається як дар прикладного розуму і захист суперечливого аргументу про співвідношення свободи і необхідності. Ален виділяє основні принципи, які є складовими виховання: дотримання етично-моральних концепцій концентрація уваги та ідея ефективного контролю.

Список літератури:

1. Ален Судження/Ален – М: Республика, – 2000. – 399 с.
2. Мачульская О.И. Стоическая традиция в учении Алена/О.И. Мачульская//История философии. Вып. 13/Отв. Ред. И.И. Блауберг – М.: ИФРАНБ – 2008 – С. 89–97.
3. Alain Éléments de philosophie/Alain – Paris: Gallimard, – 1990–399 p.
4. Alain Esquisses d'Alain. 1. Pédagogie enfantine. Cours dispensé au Collège Sévigné en 1924–1925./Alain – Paris: Les Presses universitaires de France, – 1963–126 p.
5. Alain Propos sur l'éducation/Alain [Electronic resource] – Mode of access: URL: http://classiques.uqac.ca/classiques/Alain/propos_sur_education/propos_sur_education.pdf
6. Barral A. Etude sur la violence éducative dans «Pédagogie enfantine» et «Propos sur l'éducation»/A. Barral [Electronic resource] – Mode of access: URL: <https://sites.google.com/site/philonewton/les-philosophes-et-la-violence-educative/alain-cela-sent-le-refectoire>
7. Blondel E. Lagneau, la guerre et le devoir de résistance/E. Blondel//Le Philosophoire – 2000. – № 13 – P. 119–130.
8. Dwelshauvers G. – La philosophie de Jules Lagneau Revue de métaphysique et de morale/G. Dwelshauvers [Electronic resource] – Mode of access: URL: <http://alinalia.free.fr/spip.php?article163>
9. Lagneau J., Célèbres leçons et fragments/J. Lagneau – Paris: Presses Universitaires de France, – 1950–324 p.
10. Granel G. Michel Alexandre et l'école française de la perception/G. Granel//Critique, – 1962, – № 183–184, – P. 758–788.